

Handläggare
Davidsson Per (KLK)
Håkansson Katarina (UFB)

Datum
2016-10-07

Diarienummer
UBN-2016-1520

Utbildningsnämnden

Motion av Anna Manell (L) om ändrade principer vid skolval

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

att besvara motionen med föredragningen i ärendet.

Ärendet

Anna Manell (L) föreslår i motion, väckt vid kommunfullmäktiges sammanträde den 7 september 2015,

- att syskonförtur införs
- att särskilda skäl införs
- att beslut om särskilda skäl fattas på nämndnivå
- att utreda möjligheten att ta in elever vid antagningsprov på en särskild kvot på vissa skolor.
- att utreda ett system med reservlistor.

Motionen återges i **bilaga 1**.

Föredragning

Barn- och utbildningsnämnden har den 27 november 2014 (§ 254) fastställt regler för skolplacering i förskoleklass och grundskola i Uppsala kommun (se **bilaga 2**).

Utbildningsnämnden tog den 28 september 2016 (§ 143) beslut om vissa principer för placering på skola och som en följd av det kommer reglerna att revideras. De olika förslagen i motionen kommenteras nedan.

Syskonförtur

Utbildningsnämndens beslut den 28 september 2016, § 143, innebär att syskonförtur ska läggas till i prioriteringsordningen före relativ närhet vid placering i förskoleklass samt grundskola åk 1-3. Detta ska tillämpas från och med skolvalet inför läsåret 2017-18. I denna del är alltså motionens förslag redan tillgodosett.

Särskilda skäl

I tidigare regelverk som tillämpades vid skolvalet inför läsåret 2014-2015 fanns utöver relativ närhet också kriteriet särskilda skäl. Uppföljningen av skolvalet 2014-2015 visade att många skolor fick sökande med särskilda skäl baserat på enbart rykten om personalens kompetens inom specifika områden. Rektorerne bedömde också att flera vårdnadshavare hade framfört många olika skäl som inte haft med barnets behov att göra. Ansökningarna medförde också ett merarbete för rektorerna med att skriva beslut med motiveringar till vårdnadshavarna och eventuellt även att hantera överklaganden på beslut.

Skollagen är tydlig med att alla skolor ska vara kompetenta att ta emot elever oavsett behov av särskilt stöd. Bedömningen av en elevs stödbehov ska göras av rektor tillsammans med lärare och elevhälsa samt i kommunikation med vårdnadshavare. Sådana bedömningar kan alltså inte flyttas till nämndnivå.

Antagningsprov

Det är möjligt att använda färdighetsprov vid intagning till profilklasser i idrott och estetiska ämnen förutsatt att inte närhetsprincipen åsidosätts. Uppsala kommun har för flera år sedan tillämpat färdighetsprov till bl a fotbollsklasser. Systemet föranledde mycket kritik från vårdnadshavare då man upplevde uttagningarna subjektiva och orättvisa. Systemet frångicks eftersom det fanns svårigheten att göra en likvärdig och rättvis helhetsbedömning av färdigheter och med att kvalitetssäkra processen ur ett elevperspektiv.

Reservlistor

En vårdnadshavare som sökt en skolplacering och fått nej kan då söka på nytt. I det fall det senare uppstår en vakans på en skola görs en sökning i systemet som hanterar skolval. Den vakanta platsen tilldelas den elev som har en aktuell ansökan i systemet och som har störst rätt till platsen utifrån regelverket.

Sammantaget framgår ovan att särskilda skäl och antagningsprov prövats vid tidigare skolval i Uppsala, men har tagits bort då de inte har varit ändamålsenliga. Det är angeläget att alla barn så långt möjligt ska kunna välja att gå på en skola som finns nära hemmet och på samma skola som syskon, också om de har behov av särskilt stöd. De nuvarande reglerna, med den förändring som beslutades av utbildningsnämnden den 28 september 2016, är utformade för att säkerställa att nämnden tillgodoser detta.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Utbildningsförvaltningen

Birgitta Pettersson
Utbildningsdirektör

2016-04-18

Dnr UBN
Handl.

2016-1520/1

UPPSALA KOMMUNSTYRELSE	
Ink 2015-09-02	
Diarienummer	KSN-2015-1698
21	Aktbil 1

Motion av Anna Manell (FP) om ändrade principer vid skolval

Uppsala har sedan några år tagit bort upptagningsområden i kommunen och tillämpar i stället relativ närhetsprincip. Detta är bra; att låsa in människor i bostadsområden minskar den enskildes rätt att fritt få välja den skola som passar bäst.

Skolverket skriver detta om närhetsprincipen:

“Det är kommunen som avgör hur många elever som får plats vid varje skolenhet. Kommunen ska i första hand utgå från vårdnadshavarens önskemål när den placerar en elev vid en viss skolenhet. Men vårdnadshavarens önskemål om placering vid en viss skolenhet får inte gå ut över ett annat barns rätt till placering vid en skolenhet nära hemmet (närhetsprincipen). Det kan finnas flera skolor i kommunen som anses vara belägna nära hemmet så närhetsprincipen innebär inte alltid att barnet blir placerad i den skolenhet som ligger närmast hemmet. När antalet elever som vill gå på en skola är större än det antal platser skolan erbjuder, måste kommunen därför bedöma vilka elever som har bäst rätt till en plats på skolan.”

Det hela handlar om hur kommunen väljer att tolka närhet till hemmet. Skillnaden ligger i om man strikt går efter principen ”närmast får platsen”, som i Uppsala, eller om det handlar om närhet, det vill säga en skola inom rimligt avstånd som man exempelvis gjort i Stockholm. Det finns alltså utrymme för bågge tolkningarna.

Alltså finns det utrymme i skollagen för exempelvis syskonförtur. Detta är särskilt viktigt för barn i de lägre årskurserna. Syskonförtur kan dock aldrig gå före barns berättigade krav på en placering vid en skolenhet nära hemmet.

En annan grupp som ibland ges förtur och ibland inte, är elever med särskilda behov. Riktlinjerna och rutinerna behöver bli tydligare. Elever som har behov som kräver exempelvis teknisk utrustning eller specifik lärarkompetens som redan finns i en skola i närheten, bör rimligen kunna anföra detta. Andra behov, som är av mer individuell karaktär bör också kunna vägas in. Därmed finns skäl att lyfta denna fråga för beslut på politisk nivå, såsom nämndens individutskott.

I och med den strikta relativa närhetsprincipen blir populära skolor i innerstaden reserverade för de barn som bor i närheten. Elever som bor utanför stadskärnan eller på landsbygden blir därmed utestängda från skolor som exempelvis erbjuder estetiska profiler eller idrottsprofiler. Skolverket skriver: *“Varken kommuner eller huvudmän för fristående grundskolor får som huvudregel använda tester och prov som villkor för antagning eller för urvalet av elever. Det finns dock undantag för vissa speciella utbildningar. Det gäller utbildningar som kräver att eleverna har särskilda färdigheter i bild, idrott och hälsa, musik eller slöjd från och med årskurs 7.”* Genom att exempelvis reservera en kvot för dessa, så att både elever som bor nära och elever som visar vissa färdigheter, kan antagningen breddas till populära skolor med en specifik inriktning.

Skolor som är populära förlorar ibland elever under läsåret, eleven kanske flyttar eller byter skola. För att kunna fylla dessa platser är det rimligt att elever som vill gå och tidigare sökt skolan men ej antagits, kan lista sig och därmed få en chans att få gå på sitt förstahandsskolval.

Därmed yrkar Folkpartiet:

- att syskonförtur för barn i åk F-3 införs
- att särskilda skäl införs
- att beslut om särskilda skäl fattas på nämndnivå
- att utreda möjligheten att ta in elever via antagningsprov på en särskild kvot på vissa skolor
- att utreda ett system med reservlistor

Anna Manell (FP)

Vice gruppledare

Regler för skolplacering i förskoleklass och grundskola i Uppsala kommun

Lagtext

Av 10 kap. 30 § skollagen framgår följande:

En elev ska placeras vid den av kommunens skolenheter där elevens vårdnadshavare önskar att eleven ska gå. Om den önskade placeringen skulle medföra att en annan elevs berättigade krav på placering vid en skolenhet nära hemmet åsidosätts, ska dock kommunen placera eleven vid en annan skolenhet inom sin grundskola.

Kommunen får frånga elevens vårdnadshavares önskemål endast om

- 1) den önskade placeringen skulle medföra betydande organisatoriska eller ekonomiska svårigheter för kommunen, eller*
- 2) det är nödvändigt med hänsyn till övriga elevers trygghet och studiero*

Val av skola

Vårdnadshavare kan välja tre olika skolor i prioriteringsordning. Alla tre valen är aktiva val. Barnet placeras i en skola utifrån vårdnadshavarnas val så långt det är möjligt. Om antalet sökande elever är större än det antal platser skolan erbjuder görs ett urval utifrån principen *relativ närhet*.

Relativ närhet

Utgångspunkten är att alla som vill det ska få en skolgång så nära hemmet som möjligt. Kommunen mäter gångavståndet mellan barnets folkbokföringsadress och den valda skolan och jämför detta med avståndet till andra skolor. Om barnet har lika långt eller närmare till en annan skola än den valda hamnar barnet längre ned i turordningslistan enligt denna princip. De barn som har mycket närmare till den valda skolan relativt andra skolor har störst chans att få plats där. En elev som har lika eller nästan lika nära till den valda skolan relativt en eller flera andra skolor har mindre chans då både den valda skolan och en annan skola då kan anses ligga nära hemmet, (se illustration 1, sid 3).

Om barnet inte får plats enligt principen om relativ närhet på sitt förstahandsval så görs en ny, likadan bedömning avseende den skola som valts i andra hand. För bedömningen av relativ närhet på förstahandsvalet har det ingen betydelse vilka skolor som valts i andra eller tredje hand. För varje vald skola görs en mätning av avstånd mellan hem och vald skola relativt avståndet till elevens näst närmaste skola (eller till den närmaste skolan om den valda skolan inte är den närmaste). Det är alltså inte de tre valda skolorna relativt varandra som mäts. Vilka skolor som vårdnadshavaren valt för sitt barn inverkar således inte på mätningen av relativ närhet till varje enskild skola.

Principer för antagning

Det är elevens folkbokföringsadress som räknas som boendeadress. Om barnet kommer att bo på annan adress inför höstterminen måste den nya adressen anmälas till antagningen under skolvalsperioden och styrkas med köpekontrakt eller hyreskontrakt för den nya bostaden.

Ingen elev kan garanteras plats eller förtur till den närmaste skolan. Mätning av gångavstånd och bedömning av relativ närhet görs av kommunen när skolvalsperioden är avslutad och antagningsarbetet tar vid. Med gångavstånd menas den faktiska gång- eller cykelvägen till skolan, inte fågelvägen.

Om en elev inte kan få något av sina val tillgodosedda, sker placering vid den närmaste kommunala skola som kan erbjuda plats eller vid en skola inom skolskjutsområdet om det är lämpligare ur kommunikationshänseende. Det gäller också om barnets vårdnadshavare inte har gjort något aktivt val av skola. I möjligaste mån ska vårdnadshavarnas önskemål tillgodoses.

Elever som är på väg att flytta till Uppsala kommun

Folkbokförda elever i annan kommun som i samband med höstterminsstart kommer att flytta till Uppsala kommun ska vid antagning jämföras med folkbokförda i kommunen.

Kommande folkbokföringsadress ska anges i ansökan och styrkas med hyreskontrakt eller köpekontrakt.

Elever från andra kommuner

Elever folkbokförda i andra kommuner kan också ansöka om skolplacering i Uppsala kommun. Dessa elever antas i mån av plats. Om det finns särskilda skäl kan en elev som är folkbokförd i en annan kommun ha rätt att bli mottagen i en grundskola i Uppsala kommun (se 10 kap. 25 § skollagen). I sådana fall görs en mätning till Uppsala kommuns skolor på samma sätt som görs för elever bosatta i Uppsala kommun.

Ansökan om skolplacering under annan tidpunkt på året

Vid ansökan om skolplacering utanför skolvalsperioden gäller alltid mån av plats. Om flera elever söker samtidigt och konkurrerar om ett fåtal platser görs ett urval utifrån principen relativ närhet.

Illustration 1: Relativ närhet

